

Министерство образования и науки Российской Федерации
Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования
«Восточно-Сибирский государственный университет технологий и управления»
(ВСГУТУ)
Министерство социальной защиты населения Республики Бурятия

ФОРМЫ И МЕТОДЫ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ В РАЗЛИЧНЫХ СФЕРАХ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ

FORMS AND METHODS OF SOCIAL WORK IN DIFFERENT SPHERES OF LIFE

Материалы

VI Международной научно-практической конференции,
посвященной 55-летию Восточно-Сибирского государственного университета
технологий и управления

7-8 декабря 2017 г.

Улан-Удэ
Издательство ВСГУТУ
2017

УДК 364.3
ББК 65.272
Ф 796

Печатается по решению редакционно-издательского совета Восточно-Сибирского государственного университета технологий и управления

Редакционная коллегия
д-р мед.наук, профессор *Ю.Ю. Шурыгина*
(ответственный редактор)
канд. социол. наук *Т.Б. Дэбэева*

Ф 796 Формы и методы социальной работы в различных сферах жизнедеятельности: материалы VI Международной научно-практической конференции, посвященной 55-летию Восточно-Сибирского государственного университета технологий и управления (7-8 декабря 2017 г.) / отв. ред. Ю.Ю. Шурыгина. – Улан-Удэ: Изд-во ВСГУТУ, 2017. – 356 с.

ISBN 978-5-89230-994-3

В сборнике представлены материалы докладов, в которых отражены современные технологии социальной работы, применяемые в различных сферах жизнедеятельности. Участники конференции, авторы статей, являются студентами, магистрантами, аспирантами преподавателями, специалистами организаций и учреждений социальной сферы, здравоохранения, образования из стран ближнего (Беларусь, Казахстан, Кыргызстан, Таджикистан, Узбекистан, Украина) и дальнего (Болгария, Монголия, Словакии, США) зарубежья, таких городов России, как Москва, Липецк, Новосибирск, Екатеринбург, Уфа, Ставрополь, Сыктывкар, Иркутск, и др. Формы и методы социальной работы, применяемые в учреждениях и организациях Республики Бурятия отражены в статьях представителей вузов г. Улан-Удэ, а также учреждений социальной защиты населения и здравоохранения.

Печатается в авторской редакции.

The edited volume contains reports, which reflect the modern technology of social work, used in different spheres of life. The participants of the conference are students, undergraduates, graduate students and applicants from neighboring countries and beyond (Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Uzbekistan, Ukraine) and far (Bulgaria, Mongolia, Slovakia, USA) countries, such Russian cities as Moscow, Lipetsk, Novosibirsk, Yekaterinburg, Ufa, Stavropol, Syktyvkar, Irkutsk and others. Forms and methods of social work, applied in the institutions and organizations of the Republic of Buryatia are reflected in the articles of Ulan-Ude universities, social welfare institutions and public health service representatives.

ISBN 978-5-89230-994-3

ББК 65.272
© Авторы, 2017
© ВСГУТУ, 2017

В пределах этого возраста рост тела увеличивается на 5-6 см, вес тела на 4, 2, 3, 9 кг: окружность плеча на 3, 4-4, 8 см; окружность бедра на 1,4-1,3см, окружность голени на 2,4-0,5см, экскурсия грудной клетки на 2,5- 1,4см.

Показатели жизненной емкости легких (ЖЕЛ) улучшаются с развитием возраста. Это свидетельствует о влиянии занятий вольной борьбой на организм человека. Особенно наблюдается высокий прирост ЖЕЛ в возрасте 15-16 лет. Следовательно, данный возраст является наиболее благоприятным периодом повышения функциональных возможностей таэквондистов.

В исследовании психических качеств результаты показывают, что у борцов скорость простой реакции совершенствуется в возрасте 18 лет - 21года. Данные возрастные периоды являются наиболее благоприятными для развития способности к простому реагированию, особенно при правильном подборе специальных средств тренировки. Скорость реакции выбора (сложная реакция) совершенствуется в возрасте 21-22 года, скорость точности антиципирующей реакции в возрасте 18-21 год и далее наблюдается некоторая стабилизация. В частности, это объясняется тем, что показатели сложной реакции в основном отражают уровень подготовленности борцов и особенно умение ориентироваться в сложных тактических ситуациях.

«Чувство времени» совершенствуется в возрасте 16-18 лет. Для развития внимания сенситивным периодом является возраст 16-18 лет.

Таким образом, психические качества развиваются неравномерно, причем на этот процесс влияют как возрастные особенности, так и специфика спортивной деятельности, что подтверждается выше приведенными результатами.

Коррекция тренировочного процесса с целью совершенствования специальных способностей, на наш взгляд, должна учитывать особенности возрастного развития, динамику развития специальных способностей и закономерностей достижения спортсменами нормативных и модельных характеристик физического развития и психических качеств.

В показателях технико-тактического мастерства борцов быстрота и точность активных действий совершенствуется в 15-16 летнем возрасте.

Наблюдается увеличение общего количества действий, совершаемых в схватке, в зависимости от возраста. Следовательно, можно предположить, что они отражают общую тенденцию возрастного развития.

Таким образом, установлено, что влияние специально организованного педагогического воздействия на результативность выступления борцов в соревнованиях по отношению количества выигранных поединков к общему их количеству в экспериментальной группе составляет 50,2%; в контрольной группе - 39, 7 %.

Определены возрастные границы становления мастерства борцов, внутри которых наиболее заметно проявляется улучшение признаков физического развития, обеспечивающие эффективность соревновательной деятельности.

Разработаны нормативные показатели по физическому развитию и психическим качествам борцов разного возраста и квалификации.

Список литературы:

1. Абдиев А.Н., Борьба. Организация восстановительно-тренировочного процесса на послесоревновательном этапе/А.Н.Абдиев.- Ташкент, 1997. - С.138.
2. Асмалов, А.Г. Психология личности/ А.Г.Асмолов. –М., 1985.- С.56 62.
3. Ашмарин ,Б.А. Методика педагогических исследований в физическом воспитании/ Б.А. Ашмарин. - Л.,1973- С.152.
4. Голованов, В.Ю. Сравнительный анализ уровня специально-подготовленности спортсменов в таэквондо: научный методический журнал: «Физическая культура»/В.Ю.Голованов,- М.:1998.-№1.- С.34-37.
5. Кривенцов, А.А. Основы моделирования подготовленности спортсменов/А.А.Кривенцов. - Алма-Ата: КазИФК,1990.- С.79-81.

УДК159.9.072

Алмаши С.И.

Мукачевский государственный университет, г. Мукачево, Украина

ИССЛЕДОВАНИЕ СТРЕССОУСТОЙЧИВОСТИ БАНКОВСКОГО РАБОТНИКА

В статье осуществлен теоретический анализ стрессоустойчивости банковского работника. Раскрыты основные психологические проблемы профессиональной деятельности банковских работников. Представлены результаты эмпирического исследования стрессоустойчивости банковских работников.

Ключевые слова: *стресс, стрессоустойчивость, психологическая устойчивость личности, характеристики стрессоустойчивости.*

Алмаши С.І.

Мукачевський державний університет, м. Мукачево, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОГО ПРАЦІВНИКА

У статті здійснений теоретичний аналіз стресостійкості банківського працівника. Розкрито основні психологічні проблеми професійної діяльності банківських працівників. Представлені результати емпіричного дослідження стресостійкості банківських працівників.

Ключові слова: *стрес, стресостійкість, психологічна стійкість особистості, характеристики стресостійкості.*

Almashi S.

Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine

STUDY ON STABILITY OF THE BANKING EMPLOYEE

The theoretical analysis of stress resistance of a bank employee has been done in the article. The basic psychological problems of professional activity of bank employees have been revealed. The results of the empirical study of stress resistance of bank employees have been presented.

Key words: *stress, stress resistance, psychological stability of personality, characteristics of stress resistance.*

Постановка проблеми. *Зміна соціально-економічних умов в Україні, розширення спектру банківських послуг та збільшення попиту на дані послуги з боку представників різних соціальних груп призводить до виникнення і загострення конфліктів у банківській сфері, і як наслідок, порушення стресостійкості. Тому індивідуальні*

характеристики, професійні та ділові якості банківського службовця, який безпосередньо займається обслуговуванням клієнтів, є визначальними у виникненні і нейтралізації конфліктних ситуацій та встановленні довгострокових відносин між банком і клієнтом.

Існує достатньо велика кількість концепцій, моделей стресу, як у вітчизняних, так і у зарубіжних дослідників. Серед них – когнітивна теорія психологічного стресу Р. Лазаруса, основу якої складає позиція розгляду стресу з суб'єктивних точок зору крізь призму когнітивних процесів; концепції професійного стресу (А.Н. Занковський, Т.Сох, В.Скорпфлюг та інші); соціально-психологічні теорії стресу (концепції: Д. Механик, Д. Дарендор, Б.П. Даренвенд та інші) та багато інших. Антистрессорна поведінка традиційно розглядається як професійно важлива риса в напружених умовах праці (А.М. Алексеева, В.Л. Зливков, Є.М.Дубовська, Р.Л. Кричевський, О.Л. Журавльов, В.Г. Зазикін, О.І. Китов).

З огляду на актуальність і недостатню розробленість проблеми, метою статті є емпіричне дослідження психологічних характеристик стресостійкості банківського працівника. Дослідження стресостійкості банківських працівників проводилося на базі Тересвянського відділення ПАТ КБ «ПриватБанк». В емпіричному дослідженні взяли участь банківські працівники в кількості 40 осіб. Дослідження проводилося на двох групах досліджуваних. Першу групу склали банківські працівники, які мають стаж роботи до 3-х років (22 працівників), другу групу склали працівники, які мають стаж роботи більше 3-х років (18 працівників).

Для реалізації мети дослідження був обраний відповідний психодіагностичний інструментарій, зокрема: «Діагностика стану стресу» (К.Шрайнер), опитувальник «Інвентаризація симптомів стресу» (Т. Іванченко), тест «Самооцінка психічних станів» (Айзенка), методика К.Томаса діагностики схильності особистості до конфліктної поведінки, адаптація Н.В.Гришиної.

Отже, на основі проведеного дослідження психологічних особливостей стресостійкості банківських працівників, можемо констатувати:

- За отриманими результатами методики «Діагностика стану стресу» (К.Шрайнер), можемо зробити висновок про виражені середні показники стресостійкості у досліджуваних працівників, однак з досить високими показниками низького рівня стресостійкості. Тобто значна кількість досліджуваних характеризується здатністю втрачати самоконтроль в стресовій ситуації і не вмінням володіти собою.

- На основі отриманих результатів дослідження схильності до стресу банківських працівників за методикою «Інвентаризація симптомів стресу» (Т. Іванченко), можемо констатувати, що серед обох груп досліджуваних спостерігаються виражена схильність до стресу. Однак у групи досліджуваних, які мають значний стаж роботи дані показники вищі, що можемо проінтерпретувати певною емоційною виснаженістю, яка може стати причиною виникнення стресу та конфліктності у ході професійної діяльності.

- На основі отриманих результатів тесту «Самооцінка психічних станів» Айзенк, бачимо виражені показники у обох групах досліджуваних тривожності та агресивності. Показники фрустрації та ригідності є менш вираженими у досліджуваних, однак з високими показниками середнього та високого рівнів, що вказує на певне звикання до роботи у досліджуваних та не готовності піддаватися професійним змінам.

- Виражені показники тривожності та агресивності у досліджуваних банківських працівників є тривожними, оскільки будь-яка непередбачувана ситуація може стати причиною виникнення стресу у досліджуваних, особливо в зоні ризику знаходиться ІІ група досліджуваних.

- На основі отриманих результатів дослідження за методикою К.Томаса «Діагностика схильності особистості до конфліктної поведінки», адаптація Н.В.Гришиної, спостерігаємо, що у банківських працівників І групи середнє значення за показником суперництво складає 6,95, співпраця – 5,88, компроміс – 7,08, уникнення – 6,99 та пристосування – 6,19. Тобто, найбільш вираженими є показники шкал компромісу, уникнення та суперництва. Отримані результати вказують на прагнення більшості працівників даної групи перемагати і вступати у боротьбу, турбуючись тільки про власні інтереси. Однак, вони здатні уникнути конфліктної ситуації, не вступаючи в обговорення проблемних питань. Поведінка досліджуваних може бути спричинена бажанням до самовираження, готовності до конкуренції з метою професійної самореалізації. Часті конкуруючі конфлікти можуть призвести до виникнення стресових ситуацій. Аналізуючи отримані показники способів регулювання конфліктів ІІ групи досліджуваних спостерігаємо виражені показники компромісу (сер. зн. – 6,88) та уникнення (6,70). Це можемо проінтерпретувати значним досвідом роботи досліджуваних, які не бажають конкурувати та характеризуються більш врегульованою емоційною стійкістю під час виникнення конфліктних ситуацій.

- Однак, слід зазначити на низьких показниках співпраці, як способу регулювання конфлікту в обох групах досліджуваних, зокрема, у досліджуваних І групи сер. зн. 5,88, у досліджуваних ІІ групи – 5,76. Це негативна тенденція, яка, у свою чергу, може стати причиною виникнення стресових ситуацій.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів дослідження стресостійкості банківських працівників. Подальша перспектива розробки окресленої теми щодо стресостійкості банківських працівників полягає в необхідності визначення та розробки специфіки психологічного впливу на емоційну сферу банківських працівників. Матеріали дослідження можуть бути покладені в основу професійно-психологічного відбору та оцінки персоналу банку, індивідуального консультування працівників. Отримані результати дослідження можуть використовуватися для розробки психологічних тренінгів розвитку стресостійкості банківських працівників, що і є перспективою нашого дослідження.

Список літератури:

1. Абабков В. А. Адаптация к стрессу. Основы теории, диагностики, терапии. СПб. : Речь, 2004. 166 с.
2. Бодров В. А. Психологический стресс: развитие учения и современное состояние проблемы. М. : Ин-т психологии РАН., 1995. 128 с.
3. Корольчук М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах. / К. : Ніка-Центр, 2006. 580 с.

Социальным обслуживанием на дому обеспечиваются граждане пожилого возраста (женщины старше 55 лет, мужчины старше 60 лет) и инвалиды, нуждающиеся в постоянной или временной посторонней помощи в связи с частичной утратой возможности самостоятельного удовлетворения основных жизненных потребностей вследствие ограничения способности к самообслуживанию и (или) передвижению.

В таблице 1 приведены данные из бухгалтерского баланса по объему платных услуг, оказываемых организацией в рублях за 2012-2016 гг.

Таблица 1 – Объем платных услуг, оказанных населению в 2012-2016 гг., тыс. руб.

	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Деятельность по государственному заданию	56 770 943	58 890 340	59 990 565	61 264 760	62 293 900
Приносящая доход деятельность	13 890 691	14 760 435	15 020 480	15 290 450	16 311 131
Доходы от оказания платных услуг, итого:	70661634	73650775	75011045	76555210	78 605 031

Анализ статистических данных о средствах, полученных учреждениями социального обслуживания от предоставления услуг на условиях оплаты, показывает, что их сумма ежегодно увеличивается. Объем платных услуг, предоставляемых организацией, вырос на 11,2 %. Такой рост обусловлен ростом тарифов на услуги, а так же с увеличением получателей услуг.

По Российской Федерации за 2016 г. объем платных социальных услуг, предоставленных гражданам пожилого возраста и инвалидам, составил 13361 млн. руб. (0,2% от всех платных услуг, в 2015 г. – 12887 млн. руб., 0,1%) [4].

Опрос граждан пожилого возраста, пользующихся платными услугами и метод анализа документов Доверии показали, что платные социальные услуги наиболее востребованы у граждан пожилого возраста от 75 до 85 лет. Граждане пожилого возраста именно этой возрастной группы больше всего нуждаются в посторонней помощи: из-за проблем со здоровьем, отсутствием или недостаточно комфортными жилищно-бытовыми условиями и пр.

Выяснено, что наиболее востребованы следующие виды социальных услуг у граждан пожилого возраста в Доверии: покупка продуктов питания и помощь в приготовлении пищи; уборка дома; оказание помощи в оплате жилья и коммунальных услуг; сопровождение к врачу; гигиенические процедуры.

Таким образом, система социальных услуг в сфере социального обслуживания пожилых граждан в современных условиях выступает в качестве деятельности социального института, предназначенного для адаптации, социальной реабилитации пожилых лиц и инвалидов.

Востребованность этих услуг связана с тем, что они позволяют полностью или частично устранить ограничения жизнедеятельности, трудные жизненные ситуации граждан пожилого возраста.

Список литературы:

1. Постановление Правительства РФ от 15.04.1996 № 473 "О порядке и условиях оплаты социальных услуг, предоставляемых гражданам пожилого возраста и инвалидам государственными и муниципальными учреждениями социального обслуживания" [Электронный ресурс] URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10072/ (Дата обращения: 10.11.2017 г.).

2. Устав АУСО УУ КЦ «Доверие» [Электронный ресурс] URL: <http://doverie03.ru/wp-content/uploads/2015/06/Устав-2015> (Дата обращения: 10.11.2017 г.);

3. Бухгалтерская отчетность АУСО УУ КЦ «Доверие» за 2012-2016 гг. [Электронный ресурс] URL: <http://doverie03.ru/procurement/lokalnyie-pravovyie-aktyi/> (Дата обращения: 10.11.2017 г.);

4. Социальное обслуживание [Электронный ресурс] URL : http://b-bratstvo.ru/brat/mvd/mvd_files/mvd-37.html (Дата обращения: 10.11.2017 г.).

УДК159.9.072

Попович В.В., Алмаши С.И.

Мукачевский государственный университет, г. Мукачево, Украина

ИССЛЕДОВАНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК ГОТОВНОСТИ ВОДИТЕЛЕЙ АВТОТРАНСПОРТА К ДЕЙСТВИЯМ В ЭКСТРЕМАЛЬНЫХ СИТУАЦИЯХ

В статье осуществлен теоретический анализ проблемы исследования. Охарактеризованы психологические условия развития готовности водителей к действию в экстремальных ситуациях дорожной обстановки. Представлены результаты эмпирического исследования.

Ключевые слова: экстремальные ситуации, готовность к действиям в экстремальных ситуациях, условия развития готовности водителей к действию в экстремальных ситуациях.

Попович В.В., Алмаши С.И.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ГОТОВНОСТІ ВОДІЇВ АВТОТРАНСПОРТУ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

У статті здійснений теоретичний аналіз проблеми дослідження. Охарактеризовані психологічні умови розвитку готовності водіїв до дії в екстремальних ситуаціях дорожньої обстановки. Представлені результати емпіричного дослідження.

Ключові слова: екстремальні ситуації, готовність до дій в екстремальних ситуаціях, умови розвитку готовності водіїв до дії в екстремальних ситуаціях.

Popovich V., Almashi S.

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTIC RESEARCH OF DRIVER'S READINESS OF AUTOMOTIVE TRANSPORT VEHICLES TO ACTION IN EXTREME SITUATIONS

The theoretical analysis of the research problem has been done in the article. The psychological conditions of driver's readiness for action in extreme situations of road conditions have been described. The results of empirical research have been presented.

Key words: extreme situations, readiness for actions in extreme situations, development conditions of driver's readiness for action in extreme situations.

Постановка проблеми. За останнє десятиріччя на дорогах України спостерігається стрімке зростання кількості різноманітних автотранспортних засобів. При цьому, значно удосконалюються технічні параметри автомобілів і, зокрема, їхні швидкісні характеристики. Це, у свою чергу, суттєво змінює умови дорожнього руху: збільшується щільність транспортних потоків, зростає інтенсивність та швидкість руху автомобілів.

Безпечне керування автомобілем потребує від водія бути уважним, зібраним та виявляти швидку реакцію. Однак, кваліфікація багатьох водіїв й надалі залишається низькою і не відповідає вимогам сьогодення. Як результат – негативна тенденція до збільшення показників аварійності на дорогах країни. Зважаючи на те, що безпека дорожнього руху значною мірою залежить від професійної підготовленості водіїв, виникає потреба у пошуку ефективних шляхів розвитку професійної готовності водіїв автотранспорту до дій в екстремальних ситуаціях та обґрунтуванні психологічного інструментарію оптимізації цього процесу.

Крім цього, важливо розвивати психологічні складові процесу психофізіологічного добору на водійській професії, які й підвищать якість професійної підготовки водіїв. Проблему психологічної готовності до діяльності досліджувало багато зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема, В.Й. Бочелюк, К.М. Дурай-Новакова, Л.О. Матохнюк, В.А. Молотай, І.М. Окуленко, О.А. Черепехіна, М.І. Дьяченко і Л.О. Кандилович, П.П. Горностай, О.С. Тарновська, В.А. Молотай, Ф. Бабкова, Г. Нікіфорова, О. Сафіна О. Тімченка, С. Яковенка та ін. Однак багато аспектів залишилося маловивченими. Мета статті полягає у емпіричному дослідженні психологічних характеристик готовності водіїв автотранспорту до дій в екстремальних ситуаціях.

Для такого виду діяльності як водіння автомобіля особи з різко вираженою емоційною збудливістю непридатні, так само, як і емоційно-пасивні особи. Звідси закономірна вимога систематичного вивчення водіїв у процесі їхньої діяльності з фіксацією уваги на ступені емоційної збудливості, стійкості емоцій, умінні володіти емоціями і прояві водієм вольових якостей.

Дослідження проводилося на 2 групах, зокрема I групу склали досліджувані, які проходять курси по підготовці водіїв в кількості 25 осіб та II групу - працівники ЗОШ №11 в кількості 25 осіб (зі стажем водіння автомобіля більше 3 років). Нами був використаний наступний діагностичний інструментарій, а саме: тест «Самооцінка психічних станів» (Айзенк), методика оцінки рівня ситуативної та особистісної тривожності (Ч.Д. Спілберга, Ю.Л. Ханіна), «Методика діагностики міри готовності до ризику» Шуберта.

На основі отриманих результатів тесту «Самооцінка психічних станів» (Айзенк) слід відмітити наступні тенденції:

- На обох групах досліджуваних спостерігається вираженість шкали «ригідність», це вказує на складність або нездатність перебудовуватися при виконанні завдань, якщо цього потребують обставини, що є негативним процесом. Особливо на це слід звернути увагу досліджуваним водіям зі стажем водіння автомобіля, у яких показники даної шкали найвищі.

- Слід звернути увагу на високі результати шкали «агресивність», які найбільш виражені саме у досліджуваних водіїв II групи, зокрема показники за даною шкалою наступні: високий рівень – 28%, середній рівень – 56%, а низький – 16%. У досліджуваних I групи високий рівень складає 24%, середній рівень – 52%, а низький – 24%. Це вказує на прояв імпульсивної поведінки досліджуваних. Невміння вчасно приглушити свою агресивність може призвести до зухвалого водіння, а звідси недалеко і до хамства, що може стати причиною дорожніх конфліктів.

Аналіз вивчення ситуативної і особистісної тривожності в досліджуваних обох груп дозволяє нам констатувати високий рівень прояву тривожності. Більша частина досліджуваних характеризується вираженими показниками ситуативної та особистісної тривожності. Зокрема, високий рівень ситуативної тривожності у досліджуваних I групи складає 32%, середній – 48%, низький - 20%, у досліджуваних II групи показники складають відповідно 28%, 52% та 20%. Щодо особистісної тривожності, то у більшій половині досліджуваних прослідковується середній рівень її прояву, зокрема, у досліджуваних I групи середній рівень складає 48%, у досліджуваних II групи – 44%. Ми вважаємо, що високий рівень вираженості тривожності в опитуваних може викликати порушення уваги, напруги, неспокою з наявністю невротичного конфлікту, а також з невротичними і емоційними зривами, що в підсумку може призводити до збільшення кількості дорожньо-транспортних пригод.

Наступною методикою, яку ми використали в дослідженні є «Методика діагностики міри готовності до ризику» Шуберта. На основі отриманих результатів дослідження можна констатувати, що в обох групах виражені показники готовності до ризику. Зокрема, у досліджуваних I групи високий рівень складає -24%, середній - 52%, низький рівень - 24%; у досліджуваних II групи високий рівень складає -20%, (що на 4% нижче від досліджуваних I групи), середній - 48%, (що так само на 4% характеризується нижчими показниками від досліджуваних I групи), низький рівень складає 32%.

Отримані результати є незадовільними для водіїв автотранспорту. Оскільки чим більша схильність до ризикованої поведінки, тим сильніше може виявлятися: дратування, агресивність, негативізм; і тим менше проявляється миролюбність та аутоагресія. Також треба зазначити, що висока схильність до ризику водія не передбачає усвідомлення власної безсовісної поведінки, переживання провини за агресивне керування автомобілем і порушення ситуації безпеки в цілому.

На нашу думку, при сучасних підходах до психологічної підготовки водіїв автотранспортних засобів необхідно приділяти увагу розвитку процесів пізнавальної сфери – це буде сприяти розвитку вміння приймати адекватні рішення в короткі часові проміжки, що в підсумку буде позитивно впливати на регуляцію емоційних станів. Скоєння водіями дорожньо-транспортних пригод є наслідком невміння водіями в екстремальних ситуаціях (стресових станах) керувати своїм емоційним станом. Ефективний розвиток професійної готовності водіїв до експлуатації автомобілів у складних умовах дорожнього руху потребує посилення психологічної складової в їхній підготовці та водночас постає необхідність періодичного контролю психологічної готовності водіїв до керування автомобілем.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у більш комплексному дослідженні визначеної проблеми.

Список літератури:

1. Араkelов Г. Г. Психофизиологический метод оценки тревожности / Араkelов Г. Г., Лысенко Н.Е., Шотт Е. К. // Психологический журнал / гл. ред. А. В. Брушлинский. – 2004. – Т. 18, №2. – С. 102–113.
2. Бриндіков Ю.Л. Развитие профессиональной готовности водителей автотранспорта до действий в экстремальных ситуациях: автореф. дис. канд. психол. наук. / Ю.Л.Бриндіков. – Хмельницький, 2009. - 22 с.

3. Канчов З.Т. Психологічна готовність фахівців до діяльності в екстремальних ситуаціях / З.Т. Канчов // Психологія і суспільство.– 2008. – №3. – С. 16-22.

УДК 364-3(476)+316.627

Похомова А.А.

Белорусский государственный университет, г. Минск, Республика Беларусь

ВОЛОНТЕРСКИЙ БАНК ВРЕМЕНИ КАК СПОСОБ ПРОДУЦИРОВАНИЯ НЕОГОИСТИЧЕСКОЙ ЛЮБВИ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ

В статье анализируется теория неэгоистической любви П. Сорокина в контексте ее практической реализации и адаптации к решению социальных проблем в современном обществе на примере идеи волонтерского Банка времени.

Ключевые слова: волонтерство, волонтерская деятельность, Банк времени, неэгоистическая любовь, Питирим Сорокин.

Pokhomova A.A.

Belarusian State University, Minsk, Republic of Belarus

VOLUNTEER TIME BANK AS WAY OF PRODUCTION OF ALTRUISTIC LOVE IN THE MODERN SOCIETY

This article is devoted to the theory of altruistic love by P. Sorokin and its practical realization and adaptation to solve social problems in modern society through idea of volunteer Time Bank.

Key words: volunteering, volunteer activity, Time Bank, altruistic love, Pitirim Sorokin.

Волонтерство в последние годы стало довольно распространенным социальным феноменом. В Республике Беларусь внимание этому явлению уделяется на разных уровнях: от локального до государственного. Развитие волонтерской деятельности в молодежной среде является одной из приоритетных задач государственной молодежной политики Республики Беларусь, что указано в статье 20 Закона Республики Беларусь «Об основах государственной молодежной политики» [1]. Однако утверждать, что добровольной общественной значимой и полезной работой на безвозмездной основе занимаются исключительно молодые люди, нельзя. Международные исследования подтверждают тот факт, что интерес к участию в волонтерских программах, акциях и мероприятиях растет не только у молодых людей в возрасте 15-29 лет, но и у людей в возрасте 30-49 лет, а также 50 лет и старше [5, с.27].

В Республике Беларусь волонтеры совместно с сотрудниками общественных объединений оказывают социальную и иную помощь нуждающимся в ней социальным группам. Реципиентами социального волонтерства могут выступать и дети, оставшиеся без попечения родителей, люди, имеющие онкологические заболевания, люди, имеющие особенности в психофизическом развитии, многодетные семьи, лица без определенного места жительства и многие другие.

Феномен волонтерства стал изучаться на научной основе (в рамках психологических, педагогических, экономических и социологических исследований) не так давно, а в белорусской науке интерес к данной проблеме начал проявляться после 2000-х гг. Развитие и трансформацию идей волонтерства можно проследить только сквозь призму близких по сущности явлений альтруистической деятельности, просоциального поведения, взаимопомощи и др.

Среди ученых, работавших с тематикой альтруизма, бескорыстной помощи, взаимопомощи (Ч. Дарвин, П. Кропоткин, О. Конт, Г. Спенсер, Г. Зиммель, П. Сорокин и др.), интерес вызывает Питирим Сорокин и его неординарная идея о «энергии неэгоистической (альтруистической) любви» [2,3]. Ученый считал, что добро (неэгоистическая любовь) наряду с истиной и красотой представляет собой особую энергию, которая способна поставить человека на более высокий моральный уровень и снизить количество конфликтов в человеческом обществе. Как отмечал социолог, только посредством увеличения «производства, накопления и распространения энергии неэгоистической любви» можно установить «гармоничное устройство в человеческом универсуме» [2, с.122].

П. Сорокин в своих трудах не анализировал механизмы применения своих идей на практике, в том числе и возможность продуцирования неэгоистической любви, или добра, при этом он отметил необходимость наличия деятельного компонента совместно с идеологическим для реализации энергии альтруистической любви и организации на ее основе социальных отношений.

В современном обществе в качестве такого механизма продуцирования неэгоистической любви может выступать концепция волонтерского Банка времени, которая воплощает в себя основные принципы волонтерства как социального феномена бескорыстной помощи другому (или деятельности, направленной на благо общества в целом), а также Банка времени как способа регуляции социальных отношений. Основная идея заключается в возможности создать действующий механизм развития взаимопомощи в локальных сообществах. Концепция Банка времени предполагает помощь другим и помощь себе в одно и то же время.

Участвующие в проекте волонтерского Банка времени добровольцы получают своеобразные «кредиты времени» за оказанные ими услуги или выполненные работы, которые впоследствии они могут в течение определенного периода реализовать в случае необходимости, т.е. «кредиты» можно потратить на то, чтобы кто-то помог добровольцу. Вне зависимости от характера, сложности работы, кредиты отражают только фактически затраченное время на выполнение работы или оказание услуги. Спектр работ и услуг, которые могут выполнять волонтеры Банка времени, может быть достаточно разнообразен: от поднятия мебели на этаж до репетиторских занятий [4].

Среди преимуществ волонтерского Банка времени на микро-уровне можно выделить следующие: возможность расширения сети социальных контактов, реализация потребности помогать другим людям, формирование и развитие доверительных межличностных отношений, совершенствование профессиональных, коммуникативных и других навыков, возможность включенности в активную социальную жизнь сообщества (особо актуально для неработающих пенсионеров, людей с ограниченными возможностями, безработных, домохозяек и т.д.). На мезо-уровне функционирование волонтерского Банка времени может способствовать развитию разных форм кооперации и сотрудничества, прививанию культуры взаимопомощи, активизации социальной активности населения и др.

Как правило, для учета «заработанного и потраченного» времени существует специальный сотрудник (координатор, TimeBankBroker), организующий и регулирующий работу локального Банка времени посредством электронной базы данных. Для каждого Банка времени, как правило, устанавливаются принципы работы, требования к участникам.